

1- Bankaların kambiyo müdürlüklerine yapacakları 10 günlük **ihbar süresi**,

2- Kambiyo Müdürlüklerinin ihbardan sonraki 20 gün içinde 90 gün süre vererek yaptıkları **ihbar süresi**,

3- 32 Sayılı Karara ilişkin 91-32/5 sayılı tebliğde sayılan mucbir sebepler dolayısıyla verilen **ek süre**,

4- Sözü edilen tebliğde belirtilen mucbir sebeplerin dışındaki nedenlerden dolayı döviz yurda getirilmemişse, bu durumda Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığınca verilen **3'er aylık dönemler halindeki ek süre**.

c) **İhracat bedelinin eksik getirilmesi ve terkin:** TPKK Hakkındaki 32 Sayılı Karara ilişkin 91-32/5 nolu tebliğde ihracat bedellerinin 10.000,- ABD Doları (Yaş sebze, meyve ihracatında 20.000,- ABD Doları)'na kadar eksik getirilmesi durumunda yetkili bankalarca ve 50.000,- ABD Dolarına kadar eksik getirilme durumunda da mucbir sebepler gösterilmek suretiyle Kambiyo Müdürlüklerince ihracat taahhüt hesapları kapatılmakta ve bu bedeller terkin edilmektedir.

2- Konunun KDV İadelerini İlgilendiren Yönü

a) **90 günlük ve 180 günlük sürelerde KDV iadesi:** Fiili ihracat tarihinden itibaren 90 günlük süre içerisinde ihracat bedelinin yurda getirilerek DAB'ne % 70'lık kısmının bağlanması halinde Katma Değer Vergisinin % 100'ü iadeye konu olmaktadır. 180 günlük genel süre içerisinde yurda getirilen ihracat bedeli dövizler ile KDV iadesi oransal olarak hesaplanmaktadır.

b) **180 Günlük Süreden Sonra İşleyen Sürelerde KDV İadesi:** Bu süreler yazımızın yukarıdaki bölümlerinde belirtilen ihbar, ihbar ve ek süreler olup, bunların hangi durumlarda ortaya çıktığı belirtilmiştir. Bu süreler içerisinde ihracat bedellerinin yurda getirilmesi halinde ilgili kurumların yazıları ile birlikte yapılacak müracaat halinde KDV iadeleri söz konusu olabilmektedir.

Yukarıda belirtilen süreler içerisinde ihracat bedellerinin yurda getirilmemesi halinde KDV iadesi hakkı ortadan kalkmaktadır.

c) **İhracat Bedellerinin Terkin Edilmesi Durumunda KDV İadesi:** Yukarıda ızah edildiği üzere 10.000,- USD (Yaş sebze, meyve ihracatında

20.000,- USD ve Kambiyo Müdürlüklerince de 50.000,- USD) eşiti veya altında kalan terkin edilmekte ve ihracat taahhüt hesapları kapatılmaktadır. Bu durumlarda ortada herhangi bir DAB bulunmadığı için vergi idaresi KDV iadesi yapmamaktadır. Yanısıra ilginç olan ve çelişkiler içeren bir başka hususta şudur; Bu kapsamdaki ihracat bedelinin 191. gün yurda getirildiği durumlar olmakta, ancak bu durumda DAB düzenlenmesine karşın bu DAB'da ihracat bedeli olduğu bankalarca dosyanın terkin edilmiş olması gerekçesi ile yazılmamaktadır. Dolayısı ile banka ihbar yazısı ve DAB'nın KDV nüshası da verilmemektedir. Sonuç ihracatçı açısından kaybedilmiş bir KDV iadesidir.

3- Konunun Muhasebe Kayıtları Yönünden Durumu

a) **Tamamı Yurda Getirilmiş İhracat Bedelleri:** Burada muhasebe tekniği yönünden uygulama birliği mevcut olup, kur farkları ve masraflar hesaplanmak suretiyle müşteri cari hesabı kapatılmaktadır.

b) **Tamamı Yurda Getirilip % 30 Serbest Kullanıma Bırakılan İhracat Bedelleri:** Burada uygulama birliğinden sapmalar başlamakta ve iki türlü uygulama ile karşı karşıya kalınmaktadır.

1- % 70 veya daha fazla bir miktarda dövizin bozdurularak ihracat taahhüdünün kapatılması, KDV iadesinin % 100'ünün alınarak bakiye dövizin DTH hesaplarında izlenmesi halidir. Bu durumda DTH hesaplarına alınan miktar dövizin tamamının kur farkı diğer ihracat bedeli döviz ile birlikte değerlendirilerek hesaplanır ve müşteri cari hesabı kapatılır. DTH hesabında bulunan döviz ise VUK'nun değerlemeye ilişkin hükümlerine tabi tutulur.

2- Yukarıda belirtilen uygulama doğru olmasına karşın yaygın bir biçimde DTH hesapları işletilmemekte ve bu miktar dövizler kayıt dışı kalmaktadır. İşte bu noktada uygulama birliğinden sapmalar başlamaktadır. Serbest kullanım ifadesi burada firmalar tarafından serbest anlaşılmaktadır. Muhasebe Uygulamaları Genel Tebliği ile bu uygulamaya açıklık kazandırılması gerektiği inancındayız.

c) **% 30 Oranındaki Dövizlerin Yurda Getirilmemesi Hali:** Konu üzerinde tartışma yapan tüm ilgililerin yurt dışında bırakılan dövizin bırakılma sebeplerini hiç tartışmadıklarını sadece bırakılan dövizin bilanço kalemi olarak hangi hesapta yer alması gerektiğini tartıştıklarını gözlüyoruz. Burada YDB (Yurt Dışında Bırakma)'nin hangi sebeplere dayandığını açıklığa kavuşturmak gerekliliği ortadadır. Bu sebepler çok çe-

şitli olup, uygulamada problem olarak ortaya çıkan sebeplerin önemli gör-
düğümüz birkaçını belirtelim;

– **Kota Uygulamalarının Sonucu YDB:** Bugün ülkemiz ihracatının önemli kalemlerinden birisini oluşturan Tekstil ve Konfeksiyon sektöründe kota uygulaması mevcuttur. Bilindiği üzere HDTM ve İhracatçı Birlikleri kota uygulama esaslarını açıklayıp yürüten kurumlar olup, katma değeri yüksek ürünlerin ihracatını teşvik etmek gayesi ile ihraç edilecek ürünlere asgari fiyat uygulamasına yönelmişlerdir. Bu durum Serbest Dağıtıma katılıp kota alarak Almanya'ya çocuk sweat-shirt'ü ihraç etmek isteyen bir imalatçının bu malı asgari 17. -DM'tan ihraç etme önkoşulunu ortaya koymaktadır. Bu durum genellikle gerçeğe aykırılık göstermekte ve malın gerçek fiyatı 10. -DM çivarında oluşmaktadır. Bu noktada sorun birkaç boyutu ile oluşmakta ve işin vergisel tartışması bir yana konulacak olursa, kambiyo yönünden sorun ihracatçı ve imalatçılar açısından aşılması güç bir engel haline dönüşmektedir. Örnekteki ihraç malının gerçek satış fiyatının 10, -DM olduğu varsayıldığında 90 günlük süre içerisinde de ihracat bedelinin yurda getirileceği varsayıldığında yurda getirilmesi gereken asgari tutar 11,90 DM olup, 5,10 DM yurt dışında bırakılmaktadır(!) Bu durumda ihracatçı gerçek satış fiyatından 1,90 DM daha fazlasını yurda getirebilme telaşını yaşamakta ve akıl almayacak çarelere başvurmaktadır. Burada dikkat çekmek istediğimiz nokta gerçekte yurt dışında bırakılan bir dövizin varlığından söz etmenin yanlış olduğudur. Durumun bu şekilde olduğu her ilgili kişi ve kurum tarafından bilinmesine karşın yok varsayılması ve tartışmanın başka bir nokta olan iradi bir biçimde yurt dışında bırakılan dövizlerle ilgili konuya çekilmesini anlamak mümkün değildir. Gerçek nitelikte bir borç alacak ilişkisine dayanmayan bu miktar YDB'nin muhasebe kayıtlarında izlenmesinin ve her takvim yılı sonunda VUK'nun değerlemeye ilişkin hükümlerine tabi tutularak bir bilanço kalemi olarak çığ gibi büyümesinin ne ihracatçı firmalara ne de vergi peşinde koşan vergi idaresine bir faydası olmadığı gibi, günümüzde şeffaf bilançolar hazırlama anlayışına da aykırıdır. İhracatçı firmaların bilanço kalemlerinden yukarıda izah edilen nedenlerle oluşan fiktif alacaklarının ayıklanması ve değerlemeye tabi tutulmaması gerektiği inancındayız. Yanısıra 90 günlük süreden sonra yurda getirilen bu durumdaki mal bedellerinde de KDV iadesinin oransal yöntem yerine tamamının iade edilmesi vergide adalet prensibine uygun olup, bu nedenle haksızlığa uğramış olan ihracatçı ve imalatçıların mağduriyetini de önleyecektir.

- Reklamasyon, Geç Yükleme Tazminatı V.D.: Bilindiği üzere bugün ihracatçıların eksik gelen mal bedellerinin önemli bir kısmını da bu başlık altında ifade edebileceğimiz çok çeşitli nedenlere dayanan kesintiiler oluşturmaktadır. Ülkemizde uygulanan TTK ve VUK ile hüküm altına alınan noter onaylı fatura ve benzeri dökümanlar çoğunlukla diğer ülkelerde bulunmamaktadır. Bu durum ülkemizde yurtdışı müşteriler ile varılan başlıkta ifade edilen durumlardan doğan anlaşmaların gider yazılma veya diğer işlemleri yapma imkanını fiilen ortadan kaldırmakta veya fazlaca güçleştirmektedir. Örneğin; ihracatçının malını zamanında göndermemesinden dolayı ithalatçı firmanın anlaşmalara dayanarak uygulamış olduğu Geç Yükleme Tazminatı kabul edilebilir ve yaygın olarak uygulanmaktadır. Ancak ülkemizde bu hususun yukarıda belirtilen kanun hükümlerine uygun belgelerle tevsik edilmesi her zaman mümkün olmayabilmektedir. İşte bu durumda yurda getirilmesi mümkün olmayan bir miktar döviz ortaya çıkmakta ve maalesef yine bu da tartışma konusu yapılamamaktadır. Uluslararası ticaret kurallarına ve gelişen uluslararası ticari ilişkilere yaklaşılmalı ve yapılacak düzenlemelerle Ticaret Kanunları ve Vergi Kanunları çağdaş düzeye ulaştırılmalıdır. Bu konuda ilgili bilim adamlarına ve ilgili kurumlara görevler düşmektedir.

Konuyu ana başlıkları ile bu şekilde açıkladıktan sonra ihracatçılar, imalatçılar açısından bir yük olarak ortaya çıkmış olan ve iadesi mümkün iken uygulama sonucu mümkün olmaktan çıkan kısmi KDV iadesinin arta kalan kısmı ile terkin nedeni ile hiç iade edilmeyen KDV'nin muhasebe kayıtlarında hangi esaslarla izleneceği muhasebeci ve mali müşavirleri düşündüren konuların başlıcalarını oluşturmaktadır. Konunun meslek üyeleri arasında tartışmaya açılması, meslek kuruluşları ve bilim adamları ile ilgili kurumların konuya açıklık getirmeleri birikmiş sorunların çözümünde acil öneme sahiptir.